

ליקוטים וסיפורים נפלאים - נח

כאשר נח יוצא לתיבה כתוב כך: "בעצם היום הזה בא נח שם חם ויפת ואשת נח ושלושת נשי בניו אתם אל התיבה".

נח נכנס אל התיבה הוא ומשפחתו הקרובה. אשתו, בניו וכלותיו. ומאידך גיסא אצל אברהם נאמר - "ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו, ואת כל רכושם ואת הנפש אשר עשו בחרן". אברהם עוזב את ביתו, ואת מי הוא לוקח עמו, בראש ובראשונה את אשתו ואת בן אחיו לוט עד כאן זה ממש משפחתו הקרובה, אבל פה יש עוד תוספת "ואת הנפש אשר עשו בחרן", מי הם הנפשות האלה? אומר המדרש "אלו הם האנשים שהכניסם תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר אנשים ושרה מגיירת את הנשים".

אברהם אבינו כאשר יוצא לדרך הוא כבר לא יוצא לבד, יש לו פמליה שלמה של אנשים שהכניסם תחת כנפי השכינה. זהו בעצם ההבדל התהומי בין נח לאברהם. נח אמנם היה צדיק, תמים, ירא אלוקים. אבל כל זה התבטא בינו לבין עצמו ובמשפחתו הקרובה. אברהם מלבד היותו צדיק ומגלה את האלוקים. דאג להפיץ את אור ה' בקרב הארץ. מעתה יובן שפיר דברי המ"ד "אילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום", בדורותיו של אברהם, באותם הנפשות החדשות שנכנסו תחת כנפי השכינה. בפריצת הדרך שהביא אברהם אבינו. לנח אין שום שייכות. ממש כלום.

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" (ו, ט)

יש לומר, דהנה יש חרדים רק בינם לקונם, ויש להיפך, שעושים צדקה וחסד ואינם מדקדקים בינם לקונם, אבל יהודי צריך להיות שלם ולא חצי.

וזה פירוש (דברים יח, יג) 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'. למה הדבר דומה, לכפרי שחתנו היה תלמיד חכם, וקודם סוכות בקש חתנו ממנו כשיסע לעיר שילך לרב ויקנה עבורו אתרוג הדר, וכן היה, וכשנסע בחזרה לביתו פגע בכפרי אחר מכפר הסמוך לו, וסיפר שהרב קנה עבור חתנו אתרוג הדר שאין דומה לו, ואמר לו השני גם לי נצרך אתרוג עבור חתני אשר לא פחות הוא במעלות מחתנך, ואמר לו כעת לא תשיג הדר כי האחרון אני קניתי בדמים מרובים.

אמר לו איעצך עצה טובה, נחלק האתרוג לשנים ואקח אני החצי, כי שמעתי שיכולין לברך בשותפות על אתרוג אחד, העצה העמוקה נכנסה ללבו ועשה כן, ולקח חצי מחיר אשר שילם בעדו ונתן לכפרי השני חצי אתרוג.

כשבא לביתו והראה לחתנו חצי האתרוג, מובן השחוק שהיה אז, הכפרי לא הבין מה החסרון אשר עשה, עד אשר חתנו הסביר לו כי טוב יותר אתרוג שלם אף כי אינו הדר כל כך מחצי הדר שפסול.

כן אם אחד מקיים כל המצוות, הגם שאינו חסיד לפני משורת הדין, מכל

"אלה תולדות נח" (ו, ט)

תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (רש"י). בעל ה'בית הלוי' אמר שכל ימיו התפלל שלא יזדקק לזכות של "ברא מזכה אבא".

"נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" (ו, ט)

אחד מחסידיו של רבי יחזקאל מקוזמיר, טרם עלותו על כסא הרבנות, נכנס אל רבו ובקש ממנו ברכה ועצה להצליח להנהיג את עדתו בשלום ושלחה, עד שלא יהיה לאף אחד מבני הקהלה תרעומת נגדו.

אמר לו רבי יחזקאל: "על נח נאמר בתורה שהיה איש צדיק תמים, ובכל זאת אמרו חז"ל שיש הדורשים אותו לשבח ויש הדורשים אותו לגנאי. כי כל אדם שמכהן ברבנות ובתפקיד צבור ואין לו מתנגדים, פירוש הדבר שהוא עושה מלאכתו רמיה, מתנהג בחנופה ומאחז את עיני הבריות כדי לרכוש את לבם. אולם איש אמת שהצדק נר לרגליו, אינו נרתע ממתנגדים ואינו חושש מהם, אלא נושא בגאון את תפקידו בדרך התורה".

"בדורותיו" (ו, ט)

ברש"י: ויש דורשים אותו לגנאי. ללמדנו שצדיק אף שיש עליו התנגדות אין זה אומר שיש בו פגם, כי גם נח שהתורה העידה עליו שהוא צדיק 'יש דורשים אותו לגנאי'. (רבי אריה לייב משפאלי)

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" (ו, ט)

התורה הק' לא חוסכת בשבחים לפאר ולרומם את דמותו של נח, אבל בתוך דבריה היא מכניסה מילה אחת הניתנת לפירוש לכאן ולכאן. 'לדורותיו', וכך מפרש רש"י: יש דורשים לשבח - כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש דורשים לגנאי - לפי דורו היה צדיק, ואילו בדורו של אברהם, לא היה נחשב לכלום.

ואתמה - בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום, הייתכן ממש כלום?

נאמר שלא היה מגיע לדרגת אברהם אבינו, אבל בוודאי היה שווה משהו, ומה גם שתורתנו הק' מעידה עליו שהיה צדיק, תמים, את האלוקים וכו'.

א"כ מדוע מקצין המאן דאמר במילותיו. ואומר "לא ... כלום". ישנם שתי אישים המצויים לעזוב את בתיהם וללכת למקום

אחר, האחד זה מיודעינו נח שעוזב את ביתו והולך לתיבה. והשני זה אברהם אבינו שמצווה "לך לך מארצך".

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - נח

'קדושים תהיו' לשון עתיד, פירוש, אין הפסק למצוה זו, כי כל שער מהקדושה אשר יכנס, עדיין ישנו בגדר הכנסה שער אחר למעלה ממנו, כי אין שיעור להדרגות הקדושה המזומנת לכל הרוצה ליטול את השם. וצא ולמד ממדרגות הנביאים זו למעלה מזו, ומשה עולה על גביהן. עד כאן לשון קודשו.
כלומר: התורה דורשת מאיתנו להתעלות בקדושה יותר ויותר, ולעלות ממדרגה למדרגה. ואין שיעור לדרגות הקדושה שאפשר להשיג.

"ותשחת הארץ לפני האלוקים" (ו, יא)

רק לפני האלוקים היה זה נחשב לחטא. ואילו בפני הבריות ובעיני החברה היה הכל כשורה... הציבור לא ראה בכך עוון...

"ותשחת הארץ לפני האלוקים" (ו, יא)

כל עבירה שאדם עושה, הוא בורא באמצעותה מלאך משחית שמקטרג עליו לפני ה' ורוצה לאבדו, אלא שאין הוא יכול להזיק בפועל עד שה' ידון וישפוט את האדם, וזהו אחד מה-13 מידות של רחמים הנקרא 'נושא עוון', שה' סובל את החטא של האדם למרות הקטרוג.

אולם אם האדם מלא בעוונות והרבה להרשיע, אזי יכול המקטרג לאבדו לפני שהקדוש ברוך הוא ישפוט אותו, כי אדם זה משפטו מפורש וברור.

ובזה מפרש רבינו האור החיים הקדוש את כוונת הכתוב כאן, 'ותשחת הארץ' שהם הרשיעו והשחיתו כל כך, עד שהמקטרגים יכלו להזיקם 'לפני האלוקים' כלומר קודם שהקדוש ברוך הוא ישפוט אותם.

ומוסיף האוהחה"ק שכאן כתוב שם 'אלוקים' שהוא מידת הדין, ואילו בסוף פרשת בראשית נאמר 'ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתים', נאמר שם הוי"ה שהוא מדת הרחמים, ומדוע השינוי???

אלא לרמז שגם מידת הרחמים התהפכה למדת הדין לצד מעשה הרשעים, וגם היא מסכימה למקטרג.

"כי מלאה הארץ חמס" (ו, יג)

בתקופה האחרונה לחייו של הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל, היתה בבית שאלה של פיקוח נפש, והוא הוצרך להתקשר לרופא בכיר שהכירו, שיבוא מיד לביתו, והיה זה באמצע הלילה.

הוא ביקש מנכדו שהיה לצידו, שיביא לו את ספר הטלפונים לראות במדויק את המספר...

שאלו הנכד: "הרי סבא מתקשר אליו בתדירות כה גבוהה וזוכר את המספר בעל פה, ומדוע צריך את הספר"!!

הוא השיב בתחושת פליאה: "עם הזיכרון שלי אני אכן רשאי להשתמש ביום, אך באישון לילה, אם אני טועה במספר אחד אני עלול להעיר משפחה שלימה, שם צריך אחריות לבדוק שהמספר מדויק בתכלית כדי שלא אכשל."

מקום הוא "תמים" אלא שאינו מהודר, אבל המקיים חציו הוא רק חצי יהודי ונקרא חסר. וזהו שאמר נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, בין אנשי דורו, אהוב בעיני הבריות יען שנהג אתם בתום ויושר, וגם את האלקים התהלך נח, קיים גם מצות שבינו למקום, ולכן נח מצא חן בעיני ה'.

(פרדס יוסף)

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו" (ו, ט)

בפרשתנו קוראים אנו על דור המבול שחטא לפני ה' ובראשו עמד צדיק נח שמו כמו שנאמר: "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלוקים התהלך נח". והנה בגמרא במס' סנהדרין (דף קח): מובא מחלוקת האם נח היה צדיק דווקא בדורותיו או שמא בדורות אחרים לא היה נחשב לכלום? יוצא שלפי כל הדעות נח בדורותיו ודאי היה צדיק, א"כ מדוע לא נחסך המבול מבני דורו? ועוד יותר קשה מדוע נקרא המבול על שם נח, כמו"ש (ישעיה נד, ט): "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח".

אלא, שמנח ניתן ללמוד יסוד עצום ונפלא כמו שהגמרא אומרת שנח היה מוכיח את דורו בדברים כלפידי אש ואשר על כן יתכן שעצם צורת הוכחה זו היא אשר גרמה את התרחקותם של בני דורו מלהתקרב אל האמת, ואולי אם היה מדבר עמם בלשון רכה בחסד וברחמים היו משנים את התנהגותם ושבים אל דרך הישר, ומכיוון שנח לא נהג כן, מייחס הקב"ה את המבול אל נח כי לא נהג כמו אברהם אבינו שהתנהג בנועם ובחסד עם בני דורו, וזה אשר כתוב "את האלוקים התהלך נח", היינו שהיה מתהלך עם בני דורו בשם אלוקים שהוא מסמל את מידת הדין, ולא כמו"ש (משלי ג, יז): "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום".

(חוט של חסד)

"את האלוקים התהלך נח" (ו, ט)

רבינו האור החיים הקדוש מדייק מדוע לא כתוב 'הלך' נח, ומדוע נאמר לשון 'התהלך'???

ומתרגם רבינו הקדוש שבמילה 'התהלך' יש משמעות נוספת, שלא רק שתמיד הלך בדרך ה', אלא בכל יום חיפש להוסיף ולהתעלות בעבודת ה', ולא הסתפק בדרגת העבודה של אתמול, ותמיד היה מוסיף והולך לעשות נחת רוח לקדוש ברוך הוא, וכל ימיו היה מתהלך במטרה לגרום נחת רוח לבניו.

ובפרשת ראה מפרש רבינו הקדוש את הפסוק 'ראה אנכי', שהשאיפה של כל יהודי צריכה להיות להתבוננות בגדולת משה ולהגיע לרמה שלו, ולא יאמר האדם הרי אני ברמה גבוהה יותר מפלוני ופלוני ואין צורך להתעלות יותר, אלא ברוחניות צריך תמיד לשאוף קדימה, ולשאוף להגיע לרמה הגדולה ביותר.

ובפרשת קדושים על הפסוק 'קדושים תהיו' שואל רבינו הקדוש מדוע לא נאמר לשון 'קדושים יהיו'.

ומבאר רבינו הקדוש וזה לשון קודשו: 'ירצה על זה הדרך

ליקוטים וסיפורים נפלאים - נח

"קץ כל בשר בא לפני" (ו, יג)

"קץ כל בשר" זה יום המיתה. אומר הקב"ה: 'יום המיתה בא לפני בטענה שאין איש זוכר אותו וחושב על הדין הצפוי, וההוכחה - "כי מלאה הארץ חמס". (כלי יקר)

"כי מלאה הארץ חמס" (ו, יג)

נאמר במדרש (שמות רבה פכ"ב) כל מי שידי מלוכלכות בגזל, הוא קורא להקב"ה, ואינו עונה אותו, למה? - שתפילתו בעבירה, שנאמר: ויאמר אלוקים לנח קץ כל בשר וגו', אבל איוב שלא היה בעמלו גזל - היתה תפילתו זכה, לכך אומר על לא חמס בכפי, לפי שאין עוול בכפי ובעמלי - תפילתי זכה. מעשה מאלף התרחש בעיירה קטנה בחו"ל, בה חיו מספר יהודים, שכל אחד עסק בפרנסה אחרת, והתפרנסו זה מזה. החלבן באותה עיירה היה מקבל מחבירו האופה ככר לחם שמשקלו קילוגרם, וכתמורה היה נותן לאופה קילוגרם חמאה. כך נמשך הדבר שנים ארוכות.

פעם, כאשר הגיע האופה לקבל את החמאה, הרגיש במשהו שאינו כשורה. הוא ממשש את חבילת החמאה בידיו, וכיון שהוא מתמצא במלאכת השקילה, בשוקלו את הקמח הנצרך לו לאפייה, הרגיש שרעהו נותן בידיו חמאה שמשקלה פחות מקילוגרם. כיון שבעיירה שלהם לא היו מאזניים, הלך האופה לעיר הגדולה, הניח את החמאה על המשקל, ואכן התברר שהסחורה לא הגיעה אלא למשקל 800 גרם.

חשב האופה שאולי היתה טעות בידיו של חבירו החלבן, והחליט להמתין לפעם נוספת. אבל, משהדבר חזר על עצמו פעמיים ושלוש, ניגש אל החלבן ושאל אותו מדוע הוא מרמה אותו; 'הרי אני משלם לך על קילוגרם, ומדוע הינך נותן לי רק 800 גרם? אולי המשקולות שלך אינן טובות?' - שאל.

החלבן לא איבד עשתונותו, והשיב לאופה בקור-רוח: 'אינני מרמה אותך, המשקל שלי במצב מצוין, ואני שוקל לך בדיוק קילוגרם של חמאה!'

עכשיו איבד האופה את יישוב דעתו, וגילה לחלבן שהטריח את עצמו עד לעיר הגדולה, ושקל את הסחורה, והמשקל הראה שהיא איננה מגיעה לקילוגרם.

'אני חוזר ואומר לך שהסחורה שאני מוכר לך, משקלה קילוגרם שלם', חזר החלבן על דבריו, והוסיף: 'אם אתה חושב שאינני צודק, תקרא לי לדין-תורה אצל הרב'.

ראה האופה שאין לו ברירה אחרת, והזמינו לדין תורה. משהופיעו השניים בבית הדין, והדיינים שמעו את טענותיו של האופה, פנו אל החלבן ושאלו אותו מה יש לו להשיב. והנה, גם כאן, בבית הדין, ממשיך החלבן לטעון שמשקלה של חבילת החמאה הוא קילוגרם שלם.

'אולי תביא לכאן את המשקולות שלך, ונבדוק אותן בבית הדין', הציעו הרבנים.

החלבן הסכים, ורץ לביתו להביא את משקל-המאזניים שלו. מה מאוד תמוהו הדיינים לראות שהחלבן הביא בידיו גם ככר לחם... 'כאשר אני בא לשקול את החמאה, שאני צריך ליתן

לחברי האופה, אני מניח בצידו השני של המשקל את ככר הלחם הזה שקניתי מהאופה, שמשקלו אמור להיות קילוגרם, ובהתאם לכך אני מניח את החמאה בצד השני, עד שהמשקל מתאזן... 'ובמילים אחרות: עד שהאופה בא אליי בטענות על משקלה של החמאה, שיבוא בטענות אל עצמו, כי כמשקל הלחם שהוא מוכר לי, כך משקל החמאה!...'

מהמעשה אפשר ללמוד לקח מוסרי רב - מי שמרמה את חבירו ומנסה לגזול את כספו, בסופו של דבר תתגלה רמאותו וקלונו לעין - כל. וגם אם המציאות היתה שהאופה לא היה מודע לכך שמשקלו אינו מדוייק, קיים כאן מסר חשוב - פעמים ואדם מאשים אחרים בעוולות ומצביע על פגמים שבו, ולמעשה הוא עצמו בעל העוולה, ועליו לבדוק את עצמו, ולדאוג לתקן את מעשיו לפני שפונה בטענות וטרוניות כלפי אחרים.

ידועים דברי הבעל שם טוב הקדוש על המשנה (נגעים ב, ה) 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו': כל הנגעים שאדם רואה 'חוץ' - מחוצה לו (אצל אחרים) - הם מנגעי עצמו - מתוך נגעי שלו, חסרונותיו של עצמו הם... (ופריו מתוק)

"והמים גברו מאד מאד" (ז, יט)

אין מים אלא תורה. מי יכול להיות בתורה כמעין המתגבר, מי שיש בו בחינת 'מאד מאד הוי שפל רוח'. (אור פני משה)

"ויזכר אלוקים את נח ואת כל החיה ואת כל

הבהמה אשר איתו בתיבה" (ח, א)

בפרשת השבוע מסופר על הטיפול המסור שנתן נח לבעלי חיים שהיו איתו בתיבה, לכל אחד מהם הוא הכין את האוכל המיוחד שהוא אוהב, וגם הקפיד לתת להם לכל אחד בשעה שהוא רגיל לאכול שלא יצטרכו להמתין, עד שאמרו חכמינו שפעם אחת איחר ולא נתן לאריה את האוכל בשעה המדוייקת, והאריה נתן לו הכשה ברגליו.

ומקשה רבינו האור החיים הקדוש על המילים 'ויזכר אלוקים את נח ואת כל החיה', שאם הקדוש ברוך הוא זכר את נח בעצמו, מה צורך עוד בזכרון החיה והבהמה???

ומתריך, שהפסוק בא ללמדנו, שהכתוב זכר את נח וריחם עליו, רק בזכות שהוא טרח עם החיה והבהמה בתיבה.

דבר נוסף, הגמרא אומרת שלאדם הראשון ובניו היה אסור לשחוט ולאכול בשר של בעלי חיים, ורק לנח ובניו הותר לאכול בשר. ולכאורה מדוע דווקא זכה נח להיתר זה???

אלא היות שנח טיפל בבעלי חיים במסירות, זכה מידה כנגד מידה, שהותר לו לאכול את בשרם.

ועליו נאמר 'גיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך', שבזכות 'גיע כפיך' שהיה לנח, זכה לשכר של 'כי תאכל' שהותר לו לאכול את הבשר שלהם. ונמצא זוכה לשכר בעולם הזה ובעולם הבא, וזהו כפל הלשון 'אשריך וטוב לך' - אשריך, בעולם הזה, וטוב לך, לעולם הבא.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - נח

לא ישבותו", בתורה כתובה מציאות, ולכן לא יתכן שהשמש לא תזרח מחר.

"אך בשר בנפשו דמו אל תאכלו... מיד כל חיה

אדרשנו" (ט, ד-ה)

בשר בנפשו אסר להם אבר מן החי (רש"י). מפני מה נתחייבו ישראל כליה, מפני שנהנו מסעודה של אותו רשע (מסעודת אחשוורוש), (ספר המידות). מסופר שבאחד הסמינרים לחזרה בתשובה השתתף יהודי בעל עסק מפורסם, בענף הממתקים, אותו אדם חילק לילדים מעט שוקולדים וכדומה והילדים כולם שמחו וששו על הממתקים, ואכלו מיד.

והנה בעל הממתקים רואה את אחד הילדים שלא קיבל ממתק והוא עומד לבד בצד. (אותו ילד היה ילד של אחד המרצים בסמינר) ניגש אליו בעל הממתקים ושאל אותו האם הוא ג"כ רוצה ממתק? הילד השיב כן: הילד לקח את הממתק והחל ללכת, סקרנות עזה תקפה את ליבו של הנותן, והחל ללכת אחרי הנער, והנער מסתובב אנה ואנה עד שמצא את אמא שלו.

ולפתע רואה בעל הממתק את הילד שואל את אמא, אמא האם השוקולד כשר? האמא השיבה לבנה שהממתק אינו כשר ואסור לאוכלו. אותו בעל חברה אמר שאת כל העבירות שבעולם הוא עשה, וברגע זה כשראה ילד קטן שידוע להתגבר על הדבר שהוא הכי אוהב ולפני שהוא אוכל אותו הוא שואל האם זה כשר, זה גרם לו להבין מה זה יהודי.

אותו רגע שינה את כל חייו, והנ"ל הפך לבעל תשובה. (רבי יצחק ד"ן)

"ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו"

(ט, כה)

חז"ל שואלים (בראשית רבה ל"ז) למה נח קילל את בנו של חם ולא את חם עצמו, מה ההיגיון? עונים חז"ל, כשנח ובניו יצאו מן התיבה הם קיבלו במתנה ברכה "ויברך אלוקים את נח ואת בניו" ובמקום שהקב"ה מברך לא יכולה לחול הקללה.

ולמה דווקא את כנען? מפני שחם מנע מנח את הבן הרביעי, ומן היושר לקלל את בנו הרביעי, שהוא כנען.

על בסיס דברים אלו, אומר ה'שיח יצחק' דבר מעניין: כתוב בגמרא "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה חוץ מהוצאות שבת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה" (ביצה טז). למה "הוצאות שבת" יצאו מן הכלל? מדוע עליהם לא חלה הקללה של "בזעת אפיך תאכל לחם"?

מסביר ה'שיח יצחק' לפי דברי המדרש הנ"ל, כי השבת קיבלה ברכה מהקב"ה, ככתוב "ויברך אלוקים את יום השביעי". ובמקום שיש ברכה לא יכולה לחול הקללה של בזיעת אפיך תאכל לחם. (להגיד)

"ויפתח נח את חלון התיבה" (ה, ו)

בעונותיהם של דור המבול ננעלו שערי תפילה, ונח במעשיו פתח את הפתחים שיכנסו בהם תיבות התפילה. (אור לשמים)

"וישלח את העורב" (ה, ז)

כשהציעו לרבי צבי הירש ברלין את כיסא הרבנות בעיר ברלין, ביקש לשלוח לשם שליח שיברר את מצבה הרוחני של העיר. בתחילה אמר לשלוח לשם אחד ממקורביו, יהודי למזן וירא שמים, אך לאחר מכן חזר בו ושיגר יהודי מודרני קצת, 'משכיל' למחצה.

הסביר רבי צבי הירש למקורביו: "אחרי המבול, כשרצה נח לדעת אם הרשעים אינם עוד, שלח תחילה את העורב ולא את היונה. כי היונה, בתומתה, לא הייתה מבחינה ברשעים, והללו גם היו מסתירים את רשתתם מפניה. ואולם בעורב יראו אחד משלהם ולא יעמידו פנים, וכך יכול דווקא העורב להביא חוות דעת נכונה"...

"ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את

האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע

מנעוריו" (ח, כא)

רבינו האור החיים הקדוש מביא את דברי הגמרא במסכת בבא קמא, ששור שאחרים מלמדיו ומסיתים אותו שישגח וזיק, והוא נגח, בעל השור פטור לשלם, כי זה לא בא מיוזמתו ורצונו, אלא שהוא מוסת על ידי אחרים.

רבינו הקדוש לומד מזה הלצת זכות על האדם, שב-13 שנים הראשונות לימי חייו יש לו הסתה תמידית מיצר הרע, ואין לו עדיין את יצר הטוב, ולכן קשה לו להתגבר על יצר הרע, ולכן לא ידון את האדם במידת הדין הראויה על כל עבירה קלה.

ובכל זאת, האדם שונה מהשור, כי הוא קיבל 'דעת' להילחם עם יצר הרע, מה שאין כן השור, ולכן האדם יקבל עונש מקסימלי על העבירות שלו.

ובדרך זה מפרש רבינו הקדוש את הפסוק 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', שהקדוש ברוך הוא מליץ זכות על האדם, שבשלוש עשרה שנותיו הראשונות לימי חייו יש לו רק יצר הרע, והוא מסיתו לעשות הרע בעיני ה' ומטביע בו טבע רע, ולכן לא יעס הקדוש ברוך הוא על החוטא כל כך, כי יש לו סיבה וטבע לחטוא.

"יום ולילה לא ישבותו" (ח, כב)

רופא לא דתי ביקר פעם אצל הגה"ק ה"החפץ חיים" זיע"א. שאל אותו ה"חפץ חיים" איך אתה יודע שמחר תזרח השמש? ענה לו הרופא: הרי ידוע שבכל יום זורחת השמש, מדוע עלינו לחשוב שמחר לא תזרח השמש? אמר לו הח"ח לא בגלל זה חייבת השמש לזרוח, המחייב הוא, הפסוק בתורה "ויום ולילה